

ЧЕРХАВА О.О.

(Нац. ун-т "Львівська політехніка")

РЕКУРЕНТНІ ПРАГМАТИЧНІ МАРКЕРИ ТРАНЗИТИВНОСТІ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ

The article is the sequential of the investigation of English Bible Prophecy as a speech genre of prophetic discourse (based on King James Bible, the Book of the Prophet Jeremiah, Isaiah, Ezekiel). Transition as the type of coherence and explicit sequence of speech acts in the prophetic communication through the mechanism of recurrence is investigated. Temporal pragmatic markers as a signal of coherent (transitional) sequence between the adjoining utterance and their functions in prophetic communication is established.

Key words: *English Bible Prophecy as a speech genre, transition, pragmatic marker*

Кожен дискурс складається з комунікативних одиниць, які організують його структуру та комунікативний процес. Цілісність цього процесу забезпечується сукупністю різного роду зв'язків, які використовують комуніканти (експліцитний, імпліцитний, анафоричний). У цьому дослідженні розглядаємо транзитивність (перехідність) як експліцитний зв'язок мовленнєвих актів, що поєднуються у профетичній комунікації, через механізм рекурренції (повторюваності). Її можна розглядати як особливий вид когерентності, при якій зв'язок мовленнєвих актів забезпечується спеціальними прагматичними маркерами, що вказують на футуристичну спрямованість профетичної комунікації.

Розглядаючи когерентність як прояв взаємодії стратегій у діалозі *Божественна сила - людина*, де кожен хід комунікативного процесу обумовлений конкретною ціллю, можемо припустити, що саме рекуррентні прагматичні маркери визначають локальну прагматичну стратегію когерентності, оскільки впливають на дії мовця спрямовані на об'єднання двох суміжних іллокуцій (мовленнєвих актів). Прагматичний маркер є певною інструкцією щодо процедури правильної (закладеної інтенцією мовця) інтерпретації слухачем інформації: скеровує процес та обмежує кількість допустимих інтерпретацій висловлювань [Dijk].

До прагматичних маркерів у мовленнєвому жанрі християнського пророцтва відносимо :

- мовні одиниці, критерієм виділення яких є регулярність (рекуррентність) їх вживання у комунікації в певних повторюваних комунікативних ситуаціях ;
- мовні одиниці, які сигналізують когерентне (транзитивне) відношення між висловлюваннями.

До прагматичних маркерів транзитивності відносимо ряд мовленнєвих формул, кожна з яких, в залежності від позиції у комунікативному процесі, впливає на сприйняття супровідного висловлювання. Класифікація такого типу

маркерів встановлена відповідно до їх функціонування на рівні зв'язку (переходу) мовленнєвих актів (action structure), що забезпечують *темпоральні прагматичні маркери*, та на рівні учасників комунікації (participation framework), індикаторами якої є *маркер доручальника*, *маркер доручення (Commission)* та *маркер виконання доручення (Delivery)*.

У цій статті детально розглянемо перший тип зв'язку, а саме транзитивність мовленнєвих актів, що забезпечують *темпоральні прагматичні маркери*. Отже, метою дослідження є встановлення функцій темпоральних маркерів транзитивності (як виду когерентності) у мовленнєвому жанрі християнського пророцтва. Досягнення поставленої в роботі мети вимагає вирішення наступних **завдань**:

- виділити основні темпоральні маркери у мовленнєвому жанрі пророцтва, що сигналізують когерентне (транзитивне) відношення між висловлюваннями;
- встановити прагматичні функції цих маркерів та їх реалізацію у мовленнєвому жанрі пророцтва.

Прагматичний маркер служить сигналом розмежування відношень між висловлюваннями та виступає в ролі основних мовних засобів оптимізації мовленнєвої інтеракції у діалозі. Визначення ролі ПМ у формуванні прагматичного змісту висловлювання можливе лише з урахуванням аналізу взаємодії цього маркера з іллокутивною силою супровідного висловлювання.

Б. Фрейзер у праці «Прагматичні маркери» (Pragmatic Markers) розробив класифікацію маркерів та вказав на те, що їх основною функцією є вказівка (пряма або імпліцитна) на тип повідомлення [Fraser, с. 386-387]. У 1999 році автор детальніше зупиняється на дослідженні ролі маркера у встановленні відношення між висловлюваннями, коротко описує прагматичні маркери підстави, контрасту, висновку, обумовлення та вказує на прагнення маркера до початкової позиції як характерну його ознаку. Проте, сам автор зауважує, що дослідження проводилось з урахуванням досить вузького поняття маркера, оскільки використовувався лише підхід “від форми”, тоді як погляд “від функції” міг би значно розширити аналіз.

Отже, у цьому дослідженні спробуємо охопити діапазон асиметричного відношення між формою, змістом та функцією темпорального прагматичного маркера.

Формально ТМ – це слово або висловлювання, зміст якого передає темпоральне (хронологічне) спрямування, проте, саме функція транзитивності кардинально впливає на його прагматичне значення. Отже, ТМ-ом вважаємо прагматичний маркер, який є експлікатором подвійного транзитивного(перехідного) відношення у комунікації:

- а) від одного мовленнєвого акту до іншого;
- б) футуральна транзитивність.

До цієї групи маркерів ми віднесемо:

- 1) NOW (and / so/ therefore now);
- 2) IN THOSE DAYS;
- 3) AT THAT TIME;

- 4) DAYS ARE COMING;
- 5) AFTERWARD
- 6) IN THE SEQUEL OF DAYS

Аналізуючи ці маркери як засоби транзитивного (перехідного) зв'язку (когерентності) мовленнєвих актів, слід відокремлювати їх виняткове функціонування як обставин часу. Наприклад NOW (and / so now) у Isaiah 37:26, 43:19, 48: 7, 49:19 та Jeremiah 27:16:

*Hearken not to the words of your prophets that prophesy unto you, saying, Behold, the vessels of God's house shall **now** shortly be brought again from Babylon; for they prophesy a lie unto you.*

Темпоральний прагматичний маркер NOW (and / so/ therefore now)

Особливість ТМ NOW у тому, що у пророцтві він виражає логічний або ситуаційний зв'язок між вказівкою на фон як підгрунття (задній план, посилення) та супровідний мовленнєвий акт (наказ, заклик, прохання). Основним завданням маркера вважаємо встановлення *відношення* підстави-висновку, обумовлення-висновку та контрасту по відношенню до попереднього /супровідного висловлювання. Окрім цього, ТМ NOW в залежності від розміщення та сполучуваності може функціонувати як порівняння, повернення до попереднього повідомлення, чіткою експлікацією у вигляді повтору, часовим призупиненням, відходом від занадто різкого висловлювання до слабшого та навпаки градацією від спрощеного висловлювання до категоричного.

Провівши детальний наліз 19-ти епізодів, які включають ТМ NOW (and / so/ therefore now) можемо припустити, що ТМ (and / so/ therefore now) встановлює відношення *підстави-висновку* та *обумовлення-висновку*, результаті яких виникає ієрархічна структура комунікації, оскільки можемо виділити чітко основний мовленнєвий акт та підпорядковані йому другорядні, та *контрасту*, який виділяє зазвичай два рівноправні мовленнєві акти з метою порівняння або протиставлення;

- **підстава-висновок**

[Jeremiah 14:10]

*Thus saith God unto this people, Even so have they loved to wander; they have not refrained their feet: therefore Lord doth not accept them; **now will he remember their iniquity**, and visit their sins (10)*

- **обумовлення-висновок**

[Jeremiah 42:15]

*But **if** ye say, We will not dwell in this land; so that ye obey not the voice of Lord your God, saying, No; but we will go into the land of Egypt, where we shall see no war, nor hear the sound of the trumpet, nor have hunger of bread; and there will we dwell (13-14): **now therefore** hear ye the word of God, O remnant of Judah: Thus saith God of hosts, the God of Israel, If ye indeed set your faces to enter into Egypt, and go to sojourn there(15); **then** it shall come to pass, that the sword, which ye fear,*

shall overtake you there in the land of Egypt; and the famine, whereof ye are afraid, shall follow hard after you there in Egypt; and there ye shall die(16).

- **контрасту**

[Ezekiel 39: 25]

According to their uncleanness and according to their transgressions have I done unto them, and hid my face from them (24). Therefore thus saith the Lord God; Now will I bring again the captivity of Jacob, and have mercy upon the whole house of Israel, and will be jealous for my holy name (25);

Темпоральний прагматичний маркер IN THOSE DAYS та AT THAT TIME

Перед тим як приступити до аналізу епізодів з використанням цих ТМ-ів, слід вказати, що семантика виразу AT THAT TIME передає відносно довшу протяжність часового простору, тоді як IN THOSE DAYS більше вказує на багаторазовість (days). Особливість цих маркерів полягає у тому, що їх функціонування слід розглядати в залежності від локації ТМ (позиції у епізоді), комбінативності та сполучуваності. Окреме місце у пророцтві посідають IN THOSE DAYS та AT THAT TIME з відношенням до минулого часового проміжку (Isa. 38:1, Ezek. 38: 17, Isa. 39: 1), коли вказують швидше на особливу ситуацію в минулому, а ніж на день та час, проте ці епізоди залишаються поза увагою дослідження.

- **Комбінативний ТМ In those days, and at that time**

Поєднання цих маркерів як синонімів у один комбінативний (combinational) розглядається як експліцитний намір навмисне одночасно вказати на час та відповідну обставину IN THOSE DAYS - EVEN IN THAT SITUATION. Основним завданням цього ТМ є встановлення відношень *ствердження – доповнення (уточнення)*, коли функцією ТМ є підсилення (підтвердження) основного мовленнєвого акту, та *обумовлення – висновку*, де ТМ з ввідним мовленнєвим актом служить роз'ясненням основного повідомлення.

- **Ствердження-доповнення(уточнення)**

Jeremiah 50:20

And I will bring Israel again to his pasture, and he shall feed on Carmel and Bashan, and his soul shall be satisfied upon the hills of Ephraim and in Gilead(19). In those days, and in that time, saith God, the iniquity of Israel shall be sought for, and there shall be none; and the sins of Judah, and they shall not be found: for I will pardon them whom I leave as a remnant(20).

- **Обумовлення-висновок**

Jeremiah 50:4

For out of the north there cometh up a nation against her, which shall make her land desolate, and none shall dwell therein: they are fled, they are gone, both man and beast (3). In those days, and in that time, saith God, the children of Israel shall

come, they and the children of Judah together; they shall go on their way weeping, and shall seek Lord their God (4).

Провівши детальний наліз 11-ти епізодів, які включають TM IN THOSE DAYS та AT THAT TIME можемо припустити, що індивідуально TM In those days та TM At that time функціонують у пророцтві в залежності від їхнього розташування - *проміжного* або *ввідного структурного місця*. Так, у першому випадку можемо говорити про встановлення відношення *обумовлення-висновку* та *дії-реакції* (очікуваної або неочікуваної) між мовленнєвими актами, тоді як у другому TM-ри не мають прямого безпосереднього зв'язку з попереднім висловлюванням, а функціонують лише як формальна сполучувальна ланка, що вказує на приналежність супровідного висловлювання до цілого епізоду, і вводять окрему додаткову вставну частину у прозовому вигляді або цитати, яка є актуальною для подальшого встановлення висновку цілого епізоду:

[Jeremiah 31:29]

*And it shall come to pass that, like as I have watched over them to pluck up and to break down and to overthrow and to destroy and to afflict, so will I watch over them to build and to plant, saith God (28). **In those days** they shall say no more, *The fathers have eaten sour grapes, and the children's teeth are set on edge (29). But every one shall die for his own iniquity: every man that eateth the sour grapes, his teeth shall be set on edge(30).**

Темпоральний прагматичний маркер DAYS ARE COMING

TM DAYS ARE COMING трапляється лише у Книзі пророка Єремії і зазвичай вводить декілька подій, умов, ситуацій, що наближаються. Провівши детальний аналіз 14-ти епізодів, які включають TM DAYS ARE COMING можемо припустити, що функціонування цього прагматичного маркера залежить від його розташування – проміжного чи ввідного структурного місця. У випадку проміжного структурного місця TM DAYS ARE COMING служить перехідною ланкою у відношенні *підстава-висновок*. Особливістю є функціонування цього маркера як елемента градації- від простого обвинувачення до різкого оголошення суворої кари. На відміну від проміжного, у ввідному структурному місці TM DAYS ARE COMING не має прямого безпосереднього зв'язку з попереднім висловлюванням. Цей маркер вводить підсумкову ключову фінальну інформацію до цілого епізоду з додатковою вставною частиною у прозовому вигляді або цитати:

Jeremiah 23:5=Jeremiah 33:14

*And I will set up shepherds over them, who shall feed them; and they shall fear no more, nor be dismayed, neither shall any be lacking, saith God(4). **Behold, the days are coming**, saith God, that I will raise to David a righteous Branch, and he shall reign as king and deal wisely, and shall execute justice and righteousness in the land(5). In his days Judah shall be saved, and Israel shall dwell safely; and this is his name whereby he shall be called: God our righteousness.*

Темпоральний прагматичний маркер AFTERWARD

TM AFTERWARD забезпечує транзитивний зв'язок між основним повідомленням та вихідним з нього супровідним повідомленням. Особливість цього маркера полягає у тому, що зазвичай він є перехідною ланкою у відношенні **підстава-висновок**:

[Isaiah 1:26]

*And I will turn my hand upon thee, and purely purge away thy dross, and take away all thy tin(25): And I will restore thy judges as at the first, and thy counsellors as at the beginning: **afterward** thou shalt be called, The city of righteousness, the faithful city (26).*

або **контрасту**:

[Jeremiah 49: 6]

*Behold, I will bring a fear upon thee, saith the Lord, God of hosts, from all that are round about thee; and ye shall be driven out every man right forth, and there shall be none to gather together the fugitives(5). But **afterward** I will bring back the captivity of the children of Ammon, saith God(6).*

Темпоральний прагматичний маркер IN THE SEQUEL OF DAYS (YEARS)

Семантика виразу IN THE SEQUEL OF DAYS (YEARS) так само як NOW виключає відношення до минулого. Проте, якщо TM NOW вказував зазвичай приналежність супровідного висловлювання до іманентного майбутнього (яке ось-ось настане), то TM IN THE SEQUEL OF DAYS (YEARS) виражає приналежність до віддаленого майбутнього або іноді до маскованого (sham) майбутнього, яким насправді є теперішнє. Аналізуючи цей маркер як засіб транзитивного (перехідного) зв'язку (когерентності) мовленнєвих актів, слід відокремлювати його виняткове функціонування як обставини часу. Наприклад у Jeremiah 48:47:

*Yet will I bring back the captivity of Moab **in the sequel of days**, saith God. Thus far is the judgment of Moab.*

Функціонування цього маркера розглядаємо в залежності від його структурного місця у епізоді пророцтва. У проміжному структурному місці TM IN THE SEQUEL OF DAYS служить перехідною ланкою відношення **підстава-висновок** :

[Jeremiah 23:20]=[Jeremiah 30 :24]

*Behold, the tempest of God, even his wrath, is gone forth, yea, a whirling tempest: it shall burst upon the head of the wicked(19). The anger of God shall not return, until he have executed, and till he have performed the intents of his heart: **in the sequel of days** ye shall understand it perfectly(20). I sent not these prophets, yet they ran: I spake not unto them, yet they prophesied(21).*

• **Контрасту**

[Jeremiah 49:39]

*And I will set my throne in Elam, and will destroy from thence king and princes, saith God(38). But it shall come to pass **in the sequel of days**, that I will bring back the captivity of Elam, saith God(39).*

У ввідному структурному місці цей маркер вводить підсумкову ключову фінальну інформацію до цілого епізоду, іноді з додатковою вставною частиною у прозовому вигляді або цитати.:

[Isaiah 2:2]

*The word that Isaiah the son of Amoz saw concerning Judah and Jerusalem(1). And it shall come to pass **in the sequel of days**, that the mountain of the Lord's house shall be established in the top of the mountains, and shall be exalted above the hills; and all nations shall flow unto it(2).*

Підсумком являється табличка відношень, встановлених темпоральними прагматичними маркерами у англomовному біблійному пророцтві:

<i>ТМ</i>	<i>СТРУКТ.МІСЦЕ</i>	<i>ВІДНОШЕННЯ</i>	<i>ФУНКЦІЇ</i>	<i>ПРИКЛАДИ</i>
1	2	3	4	5
<i>NOW</i>	проміжне	1. Підстава- висновок 2. Обумовлення- висновок	а) уточнення (коментування, роз'яснення); б) поправки (повернення до попереднього повідомлення); в) обумовлення; г) відходу від занадто різкого висловлювання; д) градації від спрощеного висловлювання до категоричного.	а) Jeremiah 14:10 б) Jeremiah 14:10 в) Jeremiah 42:15 г) Ezekiel 39: 25 д) Isaiah 30:8
		3. Вираження контрасту	а) порівняння; б) протиставлення; в) експлікація у вигляді повтору з метою підготувати адресата до основного повідомлення;	а) Ezekiel 7:8 б) Ezekiel 19: 13 в) Isaiah 33:10
<i>Комбінативний In those days and at that time</i>	проміжне	1. Ствердження- доповнення	Підсилення(підтвердження) основного мовленнєвого акту	Jeremiah 50:20
		2. Обумовлення- висновок	Роз'яснення основного повідомлення	Jeremiah 50:4
<i>In those days(years) / at that time</i>	проміжне	1. Обумовлення- висновок 2. Дія-Реакція	- плавний (послідовний) перехід до основного(их) мовленнєвого(их) акту(ів) - як часове призупинення (підготовка) до основного повідомлення як неочікуваного контрасту	Jeremiah 3:17 Jeremiah 31: 1
	ввідне	Не мають прямого безпосереднього зв'язку з попереднім висловлюванням. Вводить окрему додаткову вставну частину у прозовому вигляді або цитати, яка є актуальною для подальшого встановлення висновку (основного мовленнєвого акту) до цілого епізоду.	Формальна сполучувальна ланка, що вказує на приналежність супровідного висловлювання до цілого епізоду.	Jeremiah 4:11 Isaiah 18: 7 Jeremiah 8:1 Jeremiah 31:29

<i>Days are coming</i>	проміжне	<i>1. Підстава- висновок</i>	елемент градації- від простого обвинувачення до різкого оголошення суворої кари.	Jeremiah 30:3 Jeremiah 7:32 Jeremiah 48: 12 Jeremiah 51: 47
	ввідне	Не мають прямого безпосереднього зв'язку з попереднім висловлюванням. Вводить окрему додаткову вставну частину у прозовому вигляді або цитати, яка є актуальною для подальшого встановлення висновку (основного мовленнєвого акту) до цілого епізоду.	Формальна сполучувальна ланка, що вказує на приналежність супровідного висловлювання до цілого епізоду	Jeremiah 9: 24 Jeremiah 16:14 Jeremiah 23:5 Jeremiah 31: 27-38
<i>Afterward</i>	проміжне	<i>1. Підстава- висновок</i>	- елемент градації (від прихильного ставлення до чітко вираженого повного прощення або від простого обвинувачення до різкого оголошення суворої кари)	Isaiah 1:26 Jeremiah 16:16
		<i>2. Вираження контрасту</i>	відход(поправка) від занадто категоричного попереднього висловлювання	Jeremiah 46:26 Jeremiah 49: 6
<i>In the sequel of days (years)</i>	проміжне	<i>1. Підстава- висновок</i> <i>2. Вираження контрасту</i>	- підсилення(підтвердження) попереднього висловлювання - відхід від занадто різкого висловлювання до слабшого.	Ezekiel 38: 16 Jeremiah 23:20 Ezekiel 38: 8 Jeremiah 49:39
	ввідне	Не мають прямого безпосереднього зв'язку з попереднім висловлюванням. Вводить окрему додаткову вставну частину у прозовому вигляді або цитати, яка є актуальною для подальшого встановлення висновку (основного мовленнєвого акту) до цілого епізоду.	Формальна сполучувальна ланка, що вказує на приналежність супровідного висловлювання до цілого епізоду	Isaiah 2:2

У всіх епізодах прослідковується також футуральна транзитивність.

TM	ФУТУРАЛЬНА ТРАНЗИТИВНІСТЬ	ПРИКЛАДИ
1	2	3
1. <i>NOW</i>	Перехід від: а) минулої (обумовленої) ситуації до теперішнього та іманентного (близького) майбутнього, яке неодмінно настане; б) узагальненого минулого/теперішнього до віддаленого тривалого майбутнього в) віддаленого майбутнього до актуального теперішнього (зворотній напрямок при контрасті)	а) Jeremiah 14:10 b; Ezekiel 7:3; Ezekiel 39: 25 б) Isaiah 16: 14 в) Jeremiah 4:12 b
2. <i>In those days(years) / at that time</i>	Перехід від: актуального теперішнього, замаскованого як близьке майбутнє, до справжнього наближеного майбутнього	Jeremiah 3:17 Jeremiah 50:4
3. <i>Days are coming</i>	Перехід від: а) наближеного майбутнього до віддаленого; б) однієї події у близькому майбутньому до іншої також у близькому майбутньому; в) (зворотній) від віддаленого майбутнього до близького; г) від одного теперішнього до іншого, яке замасковане під наближене майбутнє; д) від теперішнього до наближеного майбутнього; е) від минулого, на яке впливає теперішнє до наближеного майбутнього	Jeremiah 16:14 Jeremiah 23:5; 31:27; 33:14 Jeremiah 51:47, 52 Isaiah 39:1-6 Jeremiah 30:3 Jeremiah 7:32, Jeremiah 48:12, Jeremiah 49:2
4. <i>Afterward</i>	Перехід від: а) близького майбутнього до віддаленого; б) близького майбутнього до теперішнього, яке замасковане під далеке майбутнє	Isaiah 1: 26b Jeremiah 16:16b, Jeremiah 21:7, Jeremiah 46:26, Jeremiah 49:6
5. <i>In the sequel of days (years)</i>	Перехід від: а) теперішнього і/або іманентного майбутнього до віддаленого майбутнього; б) близького майбутнього до теперішнього, яке замасковане під далеке майбутнє; в) умовного теперішнього до дуже далекого майбутнього; д) від однієї події до іншої паралельної у далекому майбутньому	Jeremiah 23:20b, Jeremiah 30:24 Jeremiah 49:39 Isaiah 2:2 Ezekiel 38: 16

Література

Van Dijk, Teun A. Studies in the Pragmatics of Discourse. The Hauge: Maiton, 1981. *Electronic Text Center: The Bible, King James Version. Fraser B. An approach to discourse markers/B.Fraser//Journal of Pragmatics 14/-1990.-P. 383-395*

ЧИРВОНИЙ О.С.
(Запорізький нац. ун-т)

**РОЛЬ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ АНАЛОГІЇ У ПОПОВНЕННІ
КОМП'ЮТЕРНОГО ЛЕКСИКОНУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

The article deals with the role of lexical-semantic analogy in the process of enrichment of computer lexis. Due to its functional simplicity and wide availability of ready models, analogy has become a productive way of creating new words and word combinations in computer lexis. It has been proved that lexical-semantic analogy takes an active part in enrichment of the modern English language.

Key words: *lexical-semantic analogy, computer lexis, word-formation, phraseology, blending.*

Об'єктом нашого дослідження є лексико-семантична підсистема комп'ютерного лексикону сучасної англійської мови. Предметом дослідження є лексико-семантична аналогія як спосіб поповнення комп'ютерного лексикону сучасної англійської мови.

Метою даної статті є розгляд лексико-семантичної аналогії як дієвого способу поповнення комп'ютерного лексикону сучасної англійської мови. Здійснення цієї мети потребує виконання наступних завдань:

1. Проаналізувати умови розвитку лексико-семантичної аналогії як продуктивного способу поповнення комп'ютерного лексикону сучасної англійської мови;

2. Дослідити продуктивність одиниць англомовного комп'ютерного лексикону, створених за допомогою лексико-семантичної аналогії.

Нові одиниці в сфері новітніх технологій з'являються, поперед усе, за допомогою словотвірної деривації. Дієвим механізмом утворення нових формантів є лексико-семантична аналогія, коли нова мовна одиниця створюється не стільки за певною моделлю, скільки за зразком певного слова чи словосполучення.

Незважаючи на те, що деякі дослідники вважають мовні одиниці, створені за допомогою лексико-семантичної аналогії "неосновними", або "неконститутивними" [Солнцев 1977, с.180], кількість одиниць, утворених за її допомогою, в англомовному комп'ютерному лексиконі є достатньо значною (65 одиниць, близько 3% нашої вибірки), причому в останні роки спостерігається стрімкий зріст активності аналогії як способу створення нових одиниць. Ми пов'язуємо це із простотою цього способу, оскільки одиниці, утворені за